

PIERWSZY PREZES
SĄDU NAJWYŻSZEGO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 01.04. 2010 r.

BSA II - 021 - 41/10

Pan
Piotr ZIENTARSKI
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
w Senacie Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na pismo z dnia 16 marca 2010 r., BPS/KU-034/812/5/10 uprzejmie przesyłam uwagi Sądu Najwyższego do **projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego (druk senacki nr 812)**.

Z wyrazami szacunku

Prof. dr hab. Lech GARDOCKI

Warszawa, dnia 31 marca 2010 r.

BSA II – 021 – 41/10

Opinia

do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (druk senacki 812)

I. Przedłożony do zaopiniowania projekt ustawy ma na celu dostosowanie przepisów kodeksu postępowania karnego do wskazań zawartych w postanowieniu sygnalizacyjnym Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 listopada 2009 r. (sygn. S 7/09). Propozycje zawarte w projekcie ustawy nie nasuwają większych zastrzeżeń merytorycznych i legislacyjno – technicznych. Odpowiadają one intencjom Trybunału Konstytucyjnego zawartym w uzasadnieniu powyższego orzeczenia. Uwagę zwracają jednak dwie kwestie. Pierwsza z nich ma charakter redakcyjny i dotyczy treści projektowanego art. 426 § 2 k.p.k., druga z kolei wiąże się z szeroko rozumianą problematyką zaskarżalności postanowień o zastosowaniu środka zapobiegawczego, wydanych w postępowaniu kasacyjnym.

II. W treści projektowanego art. 426 § 2 k.p.k. posłużono się wyrażeniem „od postanowienia (...) wydanego na skutek odwołania”, podczas, gdy należałoby użyć formuły „od postanowienia (...) wydanego na skutek zażalenia”. Nie ulega bowiem wątpliwości, że na postanowienie o zastosowaniu tymczasowego aresztowania służy zażalenie, a nie – jak przyjęto w projekcie – odwołanie.

III. Kwestią, która budzi wątpliwości na tle obecnej redakcji art. 426 k.p.k. jest problematyka zaskarżalności postanowienia o zastosowaniu środka zapobiegawczego wydanego przez Sąd Najwyższy podczas postępowania kasacyjnego. Należy wobec tego rozważyć, czy zagadnienie to – które podzieliło

przedstawicieli doktryny – nie powinno zostać uregulowane jednoznacznie przy okazji projektowanej nowelizacji.

Możliwość stosowania środków zapobiegawczych przez Sąd Najwyższy na etapie postępowania kasacyjnego wynika jednoznacznie z treści 532 § 2 k.p.k., art. 533 oraz art. 538 § 2 k.p.k. Za dopuszczalnością zaskarżalności tego rodzaju postanowień wydawanych przez Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym opowiedzieli się: S. Zabłocki¹, S. Waltoś², T. Grzegorzczak³, A. Murzynowski⁴, R.A. Stefański⁵, J. Izydorczyk⁶ oraz A. Kryże⁷. Pogląd odmienny prezentują natomiast P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek⁸ i W. Grzeszczyk⁹. Analogiczne stanowisko zajął również Sąd Najwyższy¹⁰.

Zdaniem adherentów pierwszej koncepcji podstawę prawną zażaleń na takie postanowienia stanowi przepis art. 426 § 3 k.p.k., stosowany w postępowaniu kasacyjnym na podstawie art. 518 k.p.k. za czym przemawiają: 1) wykładnia językowa treści art. 426 § 2 i § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.; 2) argument *a rubrica* wynikający z konstrukcji art. 426 § 3 k.p.k., wskazujący na to, że odnosi się do całej treści paragrafu go poprzedzającego¹¹; 3) treść art. 430 § 2 *in fine* k.p.k., który byłby przepisem zbędnym, gdyby przyjmować, że regulacja przewidziana w § 3 art. 426 k.p.k. nie dotyczy zawartego w paragrafie poprzedzającym zwrotu „od orzeczeń wydawanych przez Sąd Najwyższy”, a jedynie zwrotu „od innych orzeczeń sądu odwoławczego”¹².

Zwolennicy drugiego z poglądów argumentują, że przez postanowienia „wydane w toku postępowania odwoławczego”, o których mowa w art. 426 § 3 k.p.k.

¹ S. Zabłocki, Postępowanie odwoławcze w kodeksie postępowania karnego po nowelizacji. Komentarz praktyczny, Warszawa 2003, s. 39 – 42.

² S. Waltoś, Proces karny. Zarys sytemu, Warszawa 2005, s. 418.

³ T. Grzegorzczak, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2009, s. 1134.

⁴ A. Murzynowski, Głosa do post. SN z dnia 3 lutego 2004 r., sygn. II KK 168/03, OSP 2005, nr 1, s. 30 – 31.

⁵ R.A. Stefański, Zaskarżalność postanowień w przedmiocie środka zapobiegawczego w: A. Gaberle, S. Waltoś (red.), Środki zaskarżenia w procesie karnym. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Zbigniewa Dody, Kraków 2000, s. 472.

⁶ J. Izydorczyk, Stosowanie tymczasowego aresztowania..., s. 228 – 229.

⁷ A. Kryże w: A. Kryże, P. Niedzielak, K. Petryna, T. E. Wirzman, Kodeks postępowania karnego..., s. 957.

⁸ P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, Kodeks postępowania karnego..., wyd. II, t. II, ..., s. 552.

⁹ W. Grzeszczyk, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2010, s. 609.

¹⁰ Post. SN z dnia 3 lutego 2004 r., sygn. II KK 168/03, OSNKW 2004, nr 3, poz. 30.

¹¹ Szerzej zob. uwagi S. Zabłockiego w: J. Bratoszewski, L. Gardocki, Z. Gostyński, S.M. Przyjemski, R.A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. III, Warszawa 2004, s. 31 – 33, s. 602, s. 643.

¹² R.A. Stefański, Zaskarżalność postanowień..., s. 473.

należy rozumieć wyłącznie postanowienia sądu okręgowego lub apelacyjnego wydane w toku postępowania odwoławczego. Artykuł 426 § 3 k.p.k. nie dotyczy natomiast postanowień Sądu Najwyższego wydanych w toku postępowania kasacyjnego, z tego względu, że po pierwsze, postępowanie kasacyjne nie jest „postępowaniem odwoławczym”, a po wtóre art. 426 § 2 k.p.k. wyraźnie rozróżnia „orzeczenia sądu odwoławczego” od „orzeczeń wydanych przez Sąd Najwyższy”, co musi mieć znaczenie przy wykładni art. 518 k.p.k.¹³.

Podzielając powyższe stanowisko Sąd Najwyższy wskazał uzupełniająco, iż art. 426 § 3 k.p.k. stanowi nie tylko o postanowieniach wydanych „w toku postępowania odwoławczego”, ale *in fine* powołuje wyłącznie „inny równorzędny skład sądu odwoławczego”, choć w paragrafie poprzedzającym wyraźnie rozróżnia „orzeczenia sądu odwoławczego” od „orzeczeń wydanych przez Sąd Najwyższy”. Konsekwentny zatem ustawodawca, gdyby zamierzał zakresem unormowania wskazanym w art. 426 § 3 k.p.k. objąć także postanowienia wydawane przez Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym, powinien i ten Sąd wskazać jako adresata normy kompetencyjnej. Ponadto stosując wykładnię celowościową Sąd Najwyższy doszedł do wniosku, że rodzaj postanowień wymienionych w art. 426 § 3 k.p.k. i jednolity sposób jego skonstruowania, prowadzi do wniosku, iż jako całość może on funkcjonować jedynie w ramach postępowań odwoławczych, ale nie w ramach postępowania kasacyjnego. Dodatkowo w ocenie Sądu Najwyższego dopuszczenie odmiennej interpretacji prowadziło do zróżnicowania gwarancji procesowych oskarżonego w postępowaniu w przedmiocie wznowienia i w postępowaniu kasacyjnym z uwagi na ustawowo wyłączoną zaskarżalność postanowień o zastosowaniu środka zapobiegawczego w pierwszym z wymienionych postępowań (art. 545 § 1 w zw. z art. 532 § 2 bądź w zw. z art. 538 § 2 k.p.k.)¹⁴.

Tak spolaryzowane poglądy w pewnym sensie zbliżył A. Murzynowski uznając, że argumenty przemawiające zarówno za dopuszczalnością wnoszenia zażaleń na postanowienia Sądu Najwyższego o zastosowaniu w toku postępowania kasacyjnego środków zapobiegawczych, jak i przeciwko takiej dopuszczalności, są w gruncie rzeczy równoważne. Autor ten przyjął, iż powstałe wątpliwości należy rozstrzygnąć na korzyść oskarżonego, mając na uwadze, że w takim właśnie

¹³ P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, wyd. II, t. II, Warszawa 2004, s. 552.

¹⁴ Post. SN z dnia 3 lutego 2004 r., sygn. II KK 168/03, OSNKW 2004, nr 3, poz. 30.

kierunku należy rozstrzygnąć wątpliwości dotyczące stosowania środków przymusu ograniczających jego prawa w procesie karnym¹⁵. Za takim rozwiązaniem przemawia ponadto zamieszczony w części ogólnej kodeksu art. 252 k.p.k., który generalnie dopuszcza zażalenie na wszystkie postanowienia dotyczące stosowania środków zapobiegawczych. Stanowisko takie zaaprobował także Sąd Najwyższy, rozpoznając merytorycznie zażalenie na postanowienie o zastosowaniu przez inny równorzędny skład tego sądu środka zapobiegawczego po uchyleniu prawomocnego wyroku w trybie kasacji¹⁶.

Zauważyć należy, że proponowana redakcja art. 426 k.p.k. nie rozwiewa zasygnalizowanych powyżej wątpliwości interpretacyjnych. Projektowana nowelizacja kodeksu postępowania karnego stanowi natomiast okazję do ich usunięcia.

¹⁵ A. Murzynowski, Glosa do post. SN z dnia 3 lutego 2004 r., sygn. II KK 168/03, OSP 2005, nr 1, s. 31.

¹⁶ Post. SN z dnia 27 lutego 2003 r., sygn. V KKN 407/01, niepubl.